

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE GENÇLERİN KATILIMI

Nahide KONAK

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
Gölköy, BOLU
E-posta: nahide.konak@ibu.edu.tr

Özet

Küresel iklim değişikliği günümüzde çözüm bekleyen en önemli sorunlardan biridir. Küresel iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarından (eko sistem değişikliği, göç, sağlık, v.b. gibi) uzun vadede etkilenecek olanlar genç kuşaklar olacaktır. Bu nedenle, gençlerin bu konuda bilgilendirilmesi, eğitilmesi, sorunu çözmeye yönelik oluşturulan günümüz politikalarının içine entegre edilmesi ve gençlerin soruna kendi bakış açısından çözüm bulmaya yönelik politikalar üretmelerinin teşvik edilmeleri kaçınılmazdır. Bu sunumun birinci amacı, küresel iklim değişikliği konusunda Birleşmiş Milletler bünyesinde gençliğin katılımına yönelik nelerin yapıldığını anlatmaktır. İkinci amacı, Türkiye’de konuya yönelik nelerin yapıldığına dair durum tespitinde bulunmaktır. Bu sunuda, gençlerin küresel iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasına yönelik karar alma süreci içine katılımının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Küresel İklim Değişikliği, Gençlik Katılımı, Birleşmiş Milletler, Türkiye*

Alan Tanımı: Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Doğal Afetler, Hükümet Politikaları

GLOBAL CLIMATE CHANGE AND YOUTH PARTICIPATION

Abstract

Currently, global climate change is one of the most important problems that require solutions. Since younger generations are the once who will be impacted by the adverse impacts of climate change (eco-system change, migration, health impact, etc.), it is necessary to inform and educate them about the issues of climate impacts and possible solutions, to integrate them into policy making

processes, and to support them to produce their own solutions from their own perspectives. The first purpose of this presentation is to describe what has been done to support youth participation at the United Nations level. The second purpose is to evaluate what has been done to integrate youth into the climate change issues in Turkey. In this presentation, the significance of youth participation in decision making processes about climate change policies is emphasized.

Keywords: *Global Climate Change, Youth Participation, United Nations, Turkey*

JEL Code: Q54 - Climate; Natural Disasters; Global Warming; Q58 - Government Policy

1. GİRİŞ

Gelecek nesillerin geleceğinin nasıl şekilleneceği küresel iklim değişikliğine yönelik günümüzde atılan veya atılmayan adımlar tarafından belirlenecektir. Gençler seslerini hem yerel hem ulusal hem de küresel düzlemde iklim değişikliğine yönelik tartışmaların, politikaların ve karar verme sürecinin içinde duyurması gereklidir çünkü iklim değişikliğinin etkilerini en fazla hissedecek onlardır. Öyle ise, gençlerin bu konuda bilgilendirilmesi, eğitilmesi, sorunu çözmeye yönelik oluşturulan günümüz politikaların içine entegre edilmesi ve gençliğin soruna kendi bakış açısından çözüm bulmaya yönelik politikalar üretmelerinin teşvik edilmeleri önemlidir. Birinci bölümde Birleşmiş Milletler bünyesinde gençlerin katılımını sağlamak için yapılanlar anlatılacaktır. İkinci bölümde, diğer ülkelerde yapılanlara da referans verilerek, Türkiye’de iklim değişikliği konusunda gençliğin katılımı konusu ele alınacaktır.

2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE GENÇLİK KATILIMI

Birleşmiş Milletler kendi bünyesinde geliştirilen faaliyetlere gençlerin katılımını teşvik etmenin önemini uzun yıllar önce kavramıştır. Bu amaca yönelik 1992’de Brezilya’nın Rio kentinde gerçekleşen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında uluslararası topluluk, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşabilmenin araçlarından biri olarak gençlerin karar alma ve uygulama süreçlerine katılımının sağlanmasının önemini kabul etmiştir. Agenda 21 deki gençlere yönelik amaçların uygulanmaya konulması çeşitli sebeplerden dolayı gecikmiştir (World Youth Report, 2010: 11). 2007 yılındaki toplantıda ve programda, gençlerin katılımının sağlanmasının gerektiği en önemli on konudan biri çevre konusu idi. Fakat, kapsam dahilinde olan çevre konuları arasında iklim

değişikliği konusuna yer verilmemişti. Birleşmiş Milletler Genel Toplantısına katılan genç temsilciler iklim değişikliği konusunun kendileri için eylem gerektiren en öncelikli alanlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. O yıl genel toplantıda hükümet temsilcileri gençlerin iklim değişikliği konusunda karar verme süreçlerine katılmada istekli olduklarını anlamış ve dile getirmişlerdir (World Youth Report, 2010: 49).

Yıllık Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansı (COP) oturumları, hükümetlerin katıldığı, iklim değişikliğinin azaltması, uyum politikalarının geliştirmesi ve aynı zamanda sera gazları emisyonunun düşürülmesi için devletlerin taahhütleri gibi konularda tartışma sağlayan bir forum niteliğindedir. 2000 yılı öncesi gençlerin bu toplantılarda yer aldığı gözlenmektedir. Fakat 2000 yılında Hague’de gerçekleşen COP 6 toplantısında gençlik konferansı organize edilmiş ve gençlik deklarasyonu hazırlanmıştır. 2000’den günümüze kadar her bir COP oturumu gençlik aktivitesini bünyesine dahil etmiştir ve gençler müzakere toplantılarında resmen paydaş statüsünde tanınmayı talep etmişlerdir (World Youth Report, 2010: 51). Başlangıçta gelişmiş ülkelerden dağınık küçük sayıda üniversite öğrencileri ve genç profesyonellerden oluşan bu katılım, daha sonraları daha birleşik ve düzenli bir birliğe doğru evrilmiştir. 2008 yılında Polonya’nın Poznan kentinde COP 14’e 50 den fazla ülkeden yüzlerce genç katılmış, yüzden fazla ülkeden binden fazla genç de 2009’ da Kopenag’da COP 15 katılmıştır. 2007 Bali ve 2008 Ponzon’ da genç temsilcilere dünyadaki gençler adına resmi konuşma şansı tanınmıştır. 2009 COP 15 toplantısında genç temsilciler gençlerin ortak isteklerini oturuma katılan diğer grupları temsil eden katılımcılara iletmişlerdir (World Youth Report, 2010: 52). 2009’da gençlik ilk defa resmi olarak bileşen öge (paydaş) olarak kabul edilmiştir fakat bunun kesin meşru olarak kabul edilmesi 2011’de gerçekleşecek COP 17 zamanına kadar kararlaştırılacaktır. Gençlik bu paydaşlığın daha fazla meşrulaşmasının garantisini sağlamak için seçmen (constituency) olarak da kabul edilmenin çalışmaları içersindedirler. Bu seçmen statüsünün gençlere tanınması, paydaş olarak müzakereler sırasında gençlerin toplantılara, kaynaklara ve bilgiye ulaşımını kolaylaştıracaktır. Bunun için YOUNGO kurulmuştur. YOUNGO temsilcileri gençlik adına Birleşmiş Milletler İklim Değişimi Çevre Sözleşmesi müzakerelileri zamanında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi) Sekreterliği ile iletişime geçme yükümlülüğü vardır (YOUNGO Constituency).

Bu statüyü kazanmış olmak gençlere, bütün uluslar arası iklim etkinlikleri ve müzakerelerine katılma statüsünü kazandırmamaktadır. Mesela, bu statünün gençlere tanınması gençlerin G8/ G20 toplantılarına katılmasını garantilemeyecektir. Onların bu toplantılara katılımına önceden de olduğu gibi bundan sonra da izin verilmeyecektir (YOUNGO Constituency).

Özetlemek gerekirse, toplantılar sayesinde gençlerin katılımları sağlanarak onların fikirleri, üzerinde durduğu konular, girişimleri ve çözüm için eylem çağrısında bulunmaları diğer katılımcılar tarafından duyulmakta olmasına rağmen, gençlere iklim değişikliği politikasının formüle edilmesinde ve karar verme sürecinde anlamlı katılımlarının sağlanmasına çoğunlukla halen izin verilmemektedir (World Youth Report, 2010: 53).

3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GENÇLERİN KATILIMI

Son yıllarda gençler bazı ülkelerde, mesela Avustralya, Çin, Fransa, Japonya, Hindistan, Kanada, İngiltere, İklim Gençlik Koalisyonları kurmuşlar ve bu koalisyonlar birleşerek küresel düzeyde hareketler geliştirme çabaları içerisinde oldukları. Örneğin, Uluslar arası Gençlik İklim Hareketi, bölgesel gençlik organizasyonlarının birleşiminden oluşan dünya çapında bir koalisyondur Bu koalisyonlar ve Gençlik İklim Hareketi, Yıllık Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansı (COP) oturumlarına delegeler göndermekte ve müzakerelerde taleplerini duyurma ve karar süreçlerinde etkin olmaya çabalamaktadırlar (World Youth Report, 2010: 65-66).

Benzer şekilde, bir grup genç Türkiye'de Temmuz 2009'da İklim İçin Gençlik Girişimini kurmuşlardır. "Türkiye'de İklim Değişikliği Politikalarına Gençlik Katılımı Girişimi, kısaca İklim İçin Gençlik, farklı gençlik gruplarını ve bireyleri bir araya getirerek kritik öneme sahip UNFCCC Taraflar Toplantı'larında (COP) Türkiye'nin adil, gerçekçi ve sürdürülebilir bir iklim politikası yürütmesi için bağımsız, kolektif bir baskı/lobi grubu olmayı" amaçlamaktadır (iklimicingenclik.org). Bu girişim ilk toplantısını Eylül 2009'da Ankara'da yaklaşık 30 gencin katılımı ile gerçekleştirmiştir. Bu toplantı sonrasında bir inisiyatif kurma ve 2009 yılında Kopenhag'daki COP 15 sürecine yönelik çalışma yapmaya karar verilmiştir. Bu süreçte Dünya'da iklim değişikliği alanında çalışan gençlik hareketlerinin oluşturduğu ve Birleşmiş Milletler İklim Değişimi Çevre Sözleşmesinin altında tanınan yeni bir (constituency) olan YOUNGO'ya katılmıştır.

Etkinlikler olarak, 24 Ekim 2009'da 350.org'un çağrısıyla, Tüketiciler Derneği Federasyonu (TÜDEF) ve Sola'Çek ekibi ile beraber 350 Ankara inisiyatifi oluşturmuşlardır. 350.org iklim krizini çözmeye yönelik, dünya insanını birleştirerek bir hareket oluşmasını amaç edinen bir kampanyadır. Bu hareketin amacı günümüz atmosferindeki 388 ppm karbon dioksit oranını 350 ppm'e düşürmek için girişimde bulunmaktadır. Bilimsel çalışmalara göre, sağlıklı bir dünya için karbon dioksit oranının 350 ppm olması gerekmektedir (350.org). Daha sonra, aynı ekiple 3 adet "İklim Enstitüsü", 24 Ekim'de basında da genişçe duyulan Meclis'e yönelik bisiklet eylemi (Bisiklet Eylemi, 2009) ve 22 Kasım'da "Gezegeni değil, çorbayı ısıt!" etkinliği düzenlenmiştir (Çorbayı Isıt Eylemi, 2009).

COP15 sürecinde hem YOUNGO ile beraber Birleşmiş Milletler İklim Değişimi Çevre Sözleşmesi sürecine akredite olarak, hem de İklim Adaleti Eylemi (Climate Justice Action) hareketiyle ve alternatif Klimaforum'09 sürecinde aktif olarak çalışmışlardır. Türkiye'ye gençlik katılımıyla haber taşıma amaçlı online ve basılı bültenler üretmişlerdir (CPO 15 İklimci Gençlik).

COP 15 sonrası bir dağılma yaşayan bu girişim, Avrupa Sosyal Forumu ve Cancun COP 16 iklim zirvesi vesilesiyle toparlanarak "Alt Tarafı Dünyanın Sonu" yayını hazırlamıştır (Alt Tarafı Dünyanın Sonu, 2010). Bu yayın 1000 adet basılarak ücretsiz olarak Avrupa Sosyal Forumu boyunca ve sonrasında toplamda 7 ile dağıtılmıştır. Gözden geçirilmiş yeni baskısını da 1500 kopya olarak çıkarıp önümüzdeki bir kaç ayda dağıtmayı planlamaktadırlar.

Birçok ülkede olduğu gibi (World Youth Report, 2010: 57-59) bu gençlik girişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgi paylaşmakta ve kapasite geliştirmek için çaba sarf etmektedir. 2010'da Cancun'da gerçekleşen COP 16 toplantısına delege gönderememiştir. Şu anki amaç, 2011'de Durban, Güney Afrika'da gerçekleşecek COP 17 toplantısına kadar bu girişimi tekrar canlandırmak ve Durban'a en azından orada olanları online haber geçecek 1-2 kişiyi delege olarak göndermektir şeklinde belirtilmektedir.

Bu girişimin sürmesi, Türkiye'de ve uluslararası arenada etkin olabilmesi için katılımcı sayısını artırması şarttır. 7 Mart 2011'de çekirdek ekipten aldığım bir e-posta bilgisini göre, aktif çalışan genç kişiler konusunda büyük sıkıntılarının olduğu belirtilmektedir. Bu girişimin şu an itibarıyla 20 kadar aktif takipçisi (eylemliliklerde ve düzenlenen toplantılarda 1'den fazla karşılama) olmasına rağmen, çekirdek ekipte 5 kişinin olduğu ve bunun 3 tanesinin yurtdışında ikamet

ettiği belirtilmektedir. İklim İçin Gençlik Girişimi, tüm gençlik kuruluşlarına, öğrenci kulüplerine, kolektiflere ve bireylere site aracılığı ile katılım çağrısında bulunmaktadır (iklimicingenclik.org) fakat anlaşıldığı üzere şu an itibarı ile katılım oranı çok düşüktür.

Greenpeace Gençlik Ekibi gönüllüleri de, iklim değişikliği konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve politikalara etkiye bulunmak için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Mesela Aralık 2009'da Greenpeace Akdeniz'den 3 genç Kopenhag'da gerçekleştirilmiş Birleşmiş Milletler İklim Zirvesinde başarılı bir anlaşmanın çıkması için çalışmalar yapmışlardır. Bu üç genç, Greenpeace'in uluslararası gençlik grubu ile birlikte başta çeşitli ülkelerin büyükelçileriyle görüşmeler yapmış Kopenhag'ın merkezinden dünya liderlerine "Uyanın" çağrısında bulunmuşlardır (Greenpeace Türkiye, 2009).

Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de gençlerin iklim değişikliği konusunda bilgilendirilmesi ve öğretimine yönelik girişimler de mevcuttur. Uluslar arası düzeyde Uluslar Arası Kızıl Hac Teşkilatı ve Kızıl Hac Topluluğu 186 üye ülke de gönüllü gençlik programlarını sponsor etmektedir (Youth World Report, 2009: 55). Benzer şekilde, Greenpeace ilk olarak 2009'da Türkiye'de Yeşil Okullar (Green School) Projesi başlatmıştır. Pilot okul olarak Beşiktaş Kolejinde uygulama başlamıştır ve bu uygulamayı diğer okullara da yaygınlaştırmaktır. Bu projenin hedefi "daha çevreci, yaşadığı gezegene ve tüm canlılara duyarlı, kendi sorumluluğunun farkında ve eğitimini tamamen çevreye uyumlu ve sağlıklı bir ortamda sürdüren çocuklar yetiştirilmesi" şeklinde ifade edilmektedir. Öğrenciler küresel ısınma, yeniden kullanma, geri dönüşüm, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, sağlıklı yaşam ve şiddet gibi konularda eğitilecek, öğrendikleri bilgileri kendi okullarında uygulamaya başlayacak ve okullar da sürdürülebilir kalkınma amaçlı bir dizi değişim meydana gelecektir. Bu projenin bir diğer amacı, Türkiye ve çevre ülkelerdeki birçok çocuk projesine ilham vermektir (Green School Projesi 2009).

Aygaz tarafından başlatılan, 'Yarın hava nasıl olacak?' projesi kapsamında, Bölgesel Çevre Merkezi (REC) Türkiye'nin lise öğrencilerine yönelik iklim değişikliği eğitimleri, 2010 yılında üç aylık süre zarfında 11 ilde gerçekleştirilmiştir. İklim değişikliğiyle mücadelede bireysel sorumluluklar konusunda farkındalık ve eğitim yolu ile farkındalık yaratmak temel amaçtır. İl Milli Eğitim müdürlüklerinin destekleri ile REC ulaştığı kitleyi genişletmeyi ve

iklim değişikliği konusuna daha çok dikkat çekmeyi hedeflemektedir (Aygaz 2010).

Son yıllarda Birtish Council Avrupa’da 27 ülkede eş zamanlı olarak yürütülen Challenge Europe projesi kapsamına Türkiye’yi de dahil etmiştir. Katılımcı her ülke 18-35 yaş arası 16 genci İklim Savunucusu (Climate Advocates) olarak seçmekte ve savunucular bir sene boyunca birlikte ve uzmanlar (şirketler, sivil toplum kuruluşları, çevre ve akademi dünyası) eşliğinde karbon kullanımını azaltmayı amaçlayan yöntemler geliştirerek üç somut kavram belirlemeyi hedeflemektedirler. Türkiye’deki savunucuların projeleri aşağıdakileri kapsamaktadır.

1. İklim Eğitimi Modülü Geliştirme:

9. ve 10.sınıflarda ekoloji derslerinde öğretmenlerin kullanımına yönelik alternatif aktivite setleri geliştirilmiştir. Aktivite setleri Mayıs 2010 tarihinden itibaren 4 pilot okulda uygulanmaya başlanmıştır. Ek olarak, orta öğretim öğrencilerine yönelik iklim değişikliği konularında farkındalık yaratmayı amaçlayan sohbet toplantıları düzenlenmesi hedeflerden biridir.

2. Web Sitesi Hazırlama (Çevreyi Hesaba Kat):

Bu web sitesi sayesinde şirketler, çevre dostu yaklaşımları ve ürünlerini tanıtılabilecektir. Oluşturulan web sitesi, çevre konularında ortak sorumluluğu olan şirket ve müşterileri bir araya getirecektir.

3. “İklim Değişikliğini Yakala” Fotoğraf Yarışması

Challenge Europe projesinin Türkiye ayağında programa dahil olan 16 İklim Savunucusu, Türkiye’deki iklim değişikliği görüntülerini derlemek amacıyla bir fotoğraf yarışması fikri geliştirdiler. Bu yarışma sonucu ortaya çıkacak fotoğrafların Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerini gözler önüne sermesi ve iklim değişikliği denilince akla ilk gelen imgeleri oluşturması hedeflenmektedir (İklim Değişikliği Projesi).

Gençlerin kampanya, lobi ve savunuculuk da yer almasını hedefleyen uluslar arası bazı girişimler de mevcuttur (World Youth Report, 2010: 60-61). Mesela, uluslar arası düzeyde Greenpeace tarafından 2003’de oluşturulan uluslar arası Güneş Kuşağı Ağı (International Solar Generation Network) iklim değişikliği savunuculuğu ve aktivizminde bulunan 15 ülkeden genç insanlardan oluşan bir ağdır (World Youth Report, 2010: 60). Bu ağın içine Türkiye’de dahildir. Son

yıllarda, Greenpeace ve Toplum Gönüllüleri Vakfı, Küresel İklim Değişikliği ve Yenilenebilir Enerji kaynakları üzerine Güneş Kuşağı Projesini yürütmekte ve fonlamaktadır. Uluslararası Solar Generation Network ile direk iletişim içinde olan bu projenin temel amacı, üniversitelerde gençleri yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği konusunda donatmak ve gençleri ulusal ve uluslararası düzeylerde yapılması gereken politika değişikliklerinin belirlenmesinde ve talebinde etkin kılmaktır. Ek olarak, projenin amaçları doğrultusunda, gönüllü üniversite öğrencileri, üniversitelerinde enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bilgi artırıcı etkinlikler, bilinçlendirme ve farkındalık yaratma kampanyaları ve etkinlikler yürütmektedir. Üniversite yerleşkelerinde enerji verimliliğini artırmak ve kullanılan enerjide yenilenebilir enerji kaynaklarının oranını artırmak için üniversite içinde somut iyileştirme sağlanabilecek alanları saptamaya ve öneriler sunmaya yönelik fizibilite araştırmaları da yapar ve ilgili mercilere raporlar sunmaktadırlar. Bu çalışmalarını da üniversite içinde görünür kılarak diğer gençlerin de harekete geçmesini teşvik etme diğer amaçlardan biridir (Güneş Kuşağı Projesi).

Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) ve Sabancı Üniversitesi'nin Toplumsal Duyarlılık Projeleri 2002 yılından bu yana “Akasya – Ulusal Gençlik Zirvesi” düzenlemektedir. Bu zirvenin temel amacı, çevre sorunlarına gençlerin bakış açısını ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm üretebilmek için kapasite geliştirmektir. Nisan 2007 6. Akasya Zirvesi spesifik olarak küresel ısınma, iklim değişikliği, iklime bağlı doğal afetler, iklim değişikliği konularını ele almıştır. Sivil toplum kuruluşlarından, devlet kurumlarından, üniversitelerden ve enstitülerden uzmanlar ve gençler konuyu çeşitli bakış açıları ile ele almışlardır (Akasya Zirvesi).

4. SONUÇ

Gençler dünya genelinde iklim değişikliği konusunda bilgilendirilmekte, eğitilmekte, farkındalık yaratmak için çeşitli faaliyetlerin içine entegre edilmiş bulunmaktadır ve uluslar arası düzlemde kendi seslerini duyurma imkanlarına sahiptirler. Fakat, bütün bu gelişmelere rağmen gençlere halen iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasında ve karar verme sürecinde taraflardan biri olarak katılmalarına izin verilmemektedir. Gençlerin karar verme süreçleri içine yer alması hem kendilerine hem de toplumlara bütün olarak katkı sağlayacağından önemlidir.

KAYNAKLAR

Akasya Zirvesi, http://cevreciyiz.tv/biz_ve_cevre/default.aspx?SectionId=116&ContentId=177, [İndirme Tarihi: 3.2.2011]

Alt Tarafı Dünyanın Sonu, 2010, <http://www.iklimicingenclik.com/2010/06/alt-tarafı-dünyanın-sonu-2/>, [İndirme Tarihi: 3.5.2011]

Aygaz 2010,

http://www.aygaz.com.tr/tr-TR/BasinOdasi/BasinBultenleri/21092010_tr.htm,

[İndirme Tarihi: 3.2.2011]

Bisiklet Eylemi, 2009, (<http://www.iklimicingenclik.com/2009/10/296/>), [İndirme Tarihi: 3.5.2011]

Çorbayı Isıt Eylemi, 2009, (<http://www.iklimicingenclik.com/2009/11/gezegeni-degil-corbayi-istitik-bekleriz/>), [İndirme Tarihi: 3.5.2011]

CPO 15 İklimci Gençlik, <http://cop15.iklimicingenclik.com/>, [İndirme Tarihi: 3.20.2011]

Greenpeace Türkiye, 2009,

<http://www.greenpeace.org/turkey/tr/news/kopenhag291109/>, [İndirme Tarihi: 3.10.2011]

Güneş Kuşağı Projesi,

http://www.tog.org.tr/abs/templates/bos_sayfa.asp?articleid=1777&zoneid=59,

İndirme Tarihi: 3.22.2011]

İklimicingenclik, <http://www.iklimicingenclik.com/hakkimizda/>, [İndirme Tarihi: 3.2.2011]

İklim Değişikliği Projesi, <http://www.iklimdegisikliginiyakala.com/Nedir-britishcouncil-turkey>, [İndirme Tarihi: 3.23.2011]

350.org, <http://www.350.org/>, [İndirme Tarihi: 3.28.2011]

World Youth Report: Youth and Climate Change. New York, USA: United Nations Publication, 2010, [İndirme Tarihi: 3.29.2011]

Yeşil Okul (Green School) Projesi, 2009,

<http://www.greenpeace.org/turkey/tr/news/greenpeace-den-yepyeni-bir-pro/>,

[İndirme Tarihi: 3.11.2011]

YOUNGO Constituency, <http://sites.google.com/site/unfcccyoungo/youngo-constituency-faq>, [İndirme Tarihi: 3.27.2011]